

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: Udrag fra Et liv genoplevet i erindringen, Bind I 1812-42

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "Et liv genoplevet i erindringen", i Heiberg, Johanne Luise: *Et liv genoplevet i erindringen*, udg. af Niels Birger Wamberg , Gyldendal, 1973-74., s. 156. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibfr01-shoot-idm139849788994640/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Et liv genoplevet i erindringen

i publikums gunst. Det yndige lystspil med sine lette rytmer gjorde stor opsigt og vandt udeit bifald hos publikum. Man gættede og gættede, hvem den ubekendte digter kunne være, der i den grad havde sproget i sin magt – alt forgæves; forfatteren forblev skjult. Den overgivne Lotte passede vel kun lidet til min daværende stemning, men digteren øvede en sådan magt over mig, at jeg spillede denne rolle, som om jeg besad hele det ungdommens mod, al den lystighed, der for ét år siden virkelig fyldte mig.

»Den stumme i Portici« skulle imidlertid ende sæsonen, og man var blevet enige om, at jeg skulle udføre Fenelias rolle i den opera. Man lod mig vide, at jeg om fjorten dage måtte være færdig med indstuderingen heraf – en tid, man vel indså var meget kort, men da det var en mimisk rolle, kunne jeg få hjælp af balletmester Bournonville for at lette mig arbejdet. Dette løfte gjorde, at jeg påtog mig i den korte tid at indstudere samme. Jeg henvendte mig da til Bournonville med bøn om, at han ville yde mig den af direktionen lovede hjælp; men Bournonville erklærede nu på det bestemteste, at han aldeles intet ville have hermed at gøre, da han anså det for en fornærmelse mod hans danserinder, at ikke én af dem var anmodet om at udføre dette parti, som overalt i udlandet udførtes af den første danserinde ved balletten. Mismodig forlod jeg ham og lod direktionen vide, at jeg ikke troede mig istand til at indstudere denne vanskelige rolle, som jo formelig krævede en mimisk komposition, især i så kort tid, som var mig indrømmet derul. Jeg fik nu til svar, at jeg måtte påtage mig denne rolle, så godt jeg kunne, da sæsonens heldige slutning berøede herpå. Man sendte mig nu et umådeligt tykt partitur, for at jeg kunne gøre mig bekendt med musikken. Jeg gøs ved at se denne masse af mig ubekendte noder, som jeg jo måtte lære udenad for derefter at afpasse min mimik. Denne opera var ikke tidligere opført i København, og altså aldeles fremmed for mig. Jeg bad nu, om man ville sende mig en repetitør, der kunne spille musikken for mig, for at jeg hurtigt kunne blive bekendt med den hele komposition, men – så utroligt alt dette lyder – der blev svaret mig, at en sådan hjælp kunne jeg ikke erholde, men måtte selv sørge for, på hvad måde jeg kunne, at lære musikken at kende. Havde nu ikke en slægtning af fru Gyllembourg, nuværende højesteretsadvokat Edouard Buntzen, forbarmet sig over mig og dagligt spiller mu-

sikken så længe for mig, til den nogenlunde blev mig bekendt, ved jeg virkelig ikke, hvad jeg skulle grebet til. Jeg har altid haft en udmærket hukommelse, især for musik, og dette kom mig nu her tilgode. Dagligt gentog han musikken for mig på klaveret, medens jeg betænkte, hvorledes disse toner var at forstå, hvad komponisten havde villat udtrykke med dem, hvorledes min mimik bedst ville smelte sammen hermed, og hvilke gestus bedst kunne udtrykke Fenellas sindsbevægelser. Opfyldt dag og nat af dette arbejde, ideligt fortvivlende over, at jeg syntes, det oversteg mine evner, var jeg så overanstrengt, at jeg hverken kunne spise eller drikke og lå de fleste nætter vågen uden at kunne få søvn i mine øjne. Dagen blev ansat til den første teaterprøve. Alle var enige om, at dette ville gå galt for mig, da balletmesteren var den eneste, der formåede at komponere en sådan mimisk-plastisk rolle, så at den på scenen kunne gøre sin virkning – en virkning, hvoraf hele operæns held var afhængig. Men jeg havde ikke for-gæves været ved dansen fra mit 8de til mit 14de år, og dette kom mig nu til nytte. Ved Fenellas lidenskabelige indtrædelse på scenen i første akt er hele korpersonelet nærværende. Da jeg nu så, at min første mimiske forestilling frembragte en virkning så stor, at koret og maskinfolkene fældede tårer derved, rejste modet sig hos mig, og jeg vidste nu, at mit arbejde var lykkedes. Jeg har altid haft stor tillid til dette umiddelbare indtryk hos mennesker, der ikke befatter sig med kritik, men lader sig gribe på en sund og naturlig måde, uden først ængsteligt og vissent at spørge sig selv, om de tør eller bør hentes. Da prøven var forbi, kom adskillige af skuespillerne og gav mig gode råd. En ville have dette, en anden hint forandret, men jeg tænkte: Snak I kun! Koret og maskinfolkene græd, og dertil vil jeg holde mig. Imidlertid var det dog langt fra, at min angst ved tanken om den første forestilling rent var borte, og den fik ny næring på generalprøven, først derved, at Siboni yrede til mig: »Ja, på Dem beror det, om operaen vil gøre lykke,« og dernæst ved, at en af direktørerne, konferentsråd Manthey, kom til mig efter prøven og sagde disse lidet trøsterige ord: »Det er skade, at De ikke har kunnet formå balletmester Bourmonville til at indstudere dette parti med Dem.« Ved denne bemærkning af ham fik jeg tårer i øjnene, og tanken om, at koret og maskinfolkene havde grædt, var således atter det anker, jeg

støttede mit håb til. Udfaldet viste, at min tro til disse kritikere ikke havde bedraget mig. Min udførelse af rollen gjorde stor lykke og opsigt i publikum, den rørte og interesserede, og biadene og skuespillerne, ja selv de, der havde lastet mig på prøverne, var nu enige i at kalde min fremstilling udmærket. Operaen gik fem aftener i sæsonens sidste uge for udsolgt hus, og den vedligeholdte interessen hos publikum i mange år. Inden dens opførelse havde man skræmmet mig ved at ytre, at alt beroede på min udførelse af Fenella; – efter at operaen havde gjort en ualmindelig lykke, tror jeg, man var villig til – som jo også var det ene rette – at dele fortjenesten for den heldige udførelse mellem flere.

Da jeg nu på egen hånd havde indstuderet denne vanskelige og betydelige rolle i så kort tid og med så stort held, fandt direktionen, at man måtte påskønne den overanstrengelse, jeg havde haft, og som virkelig havde taget således på mig, at jeg, som man siger: næppe kunne hænge sammen – med en særlig belønning. Konferentsråd Mantley, der nu var enig i, at min udførelse var lykkedes særdeles godt, ja endogså gik ind på publikums mening, at netop det, at man ingen balletmester sporede i min fremstilling, gav den sin egentlige ynde og tiltrækning, meddelte mig direktionens godhed ved denne særlige belønning, som han bad mig komme for at afhente hos sig. Heiberg og jeg selv fandt, at derte var en stødende form at yde mig den på; han bad mig derfor om ikke at indfinde mig hos denne herre for at modtage, hvad han så nedladende havde at byde mig. Fra dag til dag opsatte jeg derfor at gå til ham. Forundret over min udebliven gentog han sin opfordring så længe, at jeg tilsidt i min forlegenhed ikke vidste, hvilken grund jeg skulle finde på i den anledning, og gik omsider til ham. Han overrakte mig nu med vigtig og nedladende mine 30 rdl., idet han påny udtømte sig i ros over, hvad jeg ved denne lejlighed havde præsteret. Denne belønning, givet mig på denne måde, tilstår jeg, sårede mig ikke lidt. Ved min hjemkomst bebrejdede Heiberg mig, at jeg havde taget imod denne latterlige gave. Jeg for mit vedkommende vedblev at sætte større pris på den anerkendelse, som ydedes mig af tilskuerne. Og blandt dem, som således følte sig stærkt grebne af »Den stumme«, var også kongen, Frederik den Sjette. På min fødselsdag i november, sæsonen efter, da »Den stumme« atter gentagne gange blev opført, sendte